

РІШЕННЯ
РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДФ 78.081.2025
ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Здобувач ступеня доктора філософії Гут Сергій Федорович, 1975 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2010 році Одеську національну юридичну академію та отримав ступінь магістра за спеціальністю 081 Право.

З 2021 року навчається в аспірантурі Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (4 рік навчання, денна (вечірня) форма, контракт), успішно виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право» підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 78.081.2025 утворена наказом ректора Одеського національного університету імені І. І. Мечникова МОН України, м. Одеса від «23» квітня 2025 року № 838-18 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради Олени МИКОЛЕНКО - доктора юридичних наук, професора, професора кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рецензентів:

1. Людмили ТОКАРЧУК - доктора юридичних наук, професора, декана економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.
2. Ольги ГАРАН - доктора юридичних наук, професора, професора кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Офіційних опонентів:

1. Людмили НІКОЛЕНКО - доктора юридичних наук, професора, провідного наукового співробітника відділу господарсько-правових досліджень проблем економічної безпеки Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К.Мамутова Національної академії наук України».
2. Наталії ПЕТРЕНКО - кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільно-правових дисциплін інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ,

на засіданні «21» червня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право ГУТУ Сергію Федоровичу на підставі публічного захисту дисертації «Примирні процедури в господарському процесі: проблеми теорії та практики» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова МОН України, місто Одеса.

Науковий керівник: Тетяна СТЕПАНОВА – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та правосуддя Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису,

виконаного українською мовою. У дисертації містяться нові науково обґрунтовані результати дослідження, які виконують наукове завдання, що полягає в розробленні нових теоретичних положень про примирні процедури в господарському процесі та обґрунтуванні пропозицій щодо внесення змін і доповнень до господарського процесуального законодавства України з метою забезпечення реалізації права на судовий захист.

Уперше обґрунтовано характерні риси механізму реалізації права сторін на примирення в господарському судовому процесі; запропоновано доцільність розгляду справи у наказному провадженні у разі, якщо між сторонами до цього було проведено процедуру примирення (медіацію тощо), за підсумками якої укладено відповідну угоду; аргументовано навчання помічників суддів в якості «внутрішніх» посередників та формування їх реєстрів в господарських судах. Удосконалено положення щодо: поділу способів вирішення спорів; використання та закріплення на законодавчому рівні словосполучення «процедура примирення», «примирення» замість «примирювальні», «примирні процедури»; скорочення строку, що надається законодавцем для відповіді на претензію; перейменування «закритих» нарад в «окремі», що відповідає сутності даних нарад; процедури врегулювання спору за участю судді шляхом проведення даної процедури іншим суддею, призначеним автоматизованим розподілом справ, який пройшов навчання відповідно до Закону України «Про медіацію», або незалежним медіатором, список яких має бути у господарському суді; визначення мирової угоди в господарському судовому процесі; змісту мирової угоди шляхом включення пунктів про відповідальність сторін у разі її невиконання та порядок вирішення спорів та посиленої відповідальності для боржника, який неналежним чином виконує мирову угоду після її укладення; підстав для відмови у затвердженні мирової угоди шляхом доповнення ст.192 ГПК України додатковими підставами; включення мирової угоди до процедур відновлення платоспроможності боржника. Дістали подальшого розвитку положення щодо: скасування інституту врегулювання спору за участю судді як стадії судового процесу; переваг примирних процедур в господарському судочинстві; недоцільність регулювання на законодавчому рівні переговорів, посередництва та інших примирних процедур; закріплення права, а не обов'язку застосовувати врегулювання спору за участі судді, медіацію або інші процедури примирення; розширення роз'яснювальної роботи судді та інших осіб щодо примирних процедур та закріплення у ГПК України обов'язку судді в ході розгляду справи повідомляти про можливість використання примирних способів вирішення спорів на будь-якій стадії процесу до вирішення господарської справи; категорій господарських спорів, по яких доцільно використовувати процедури примирення; доцільності проведення одноособового врегулювання спору за участю судді суддею-доповідачем; перейменування інституту досудового врегулювання спорів на «позасудовий (претензійний) порядок врегулювання спору» з визнанням його факультативною стадією господарського судового процесу; продовження розгляду господарської справи в тому випадку, якщо строки для розгляду

справи закінчилися або закінчуються, але є можливість укладення мирової угоди; закріплення структури ухвали про затвердження мирової угоди для визнання її виконавчим документом; використання інституту зупинення провадження при необхідності продовження процедур примирення між сторонами справи.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, є достовірними, аргументованими та належним чином обґрунтованими. Наукові результати, представлені в роботі, є особистим теоретичним і практичним внеском здобувача. З аналізу змісту тексту дисертаційної роботи варто зробити висновок про відсутність ознак академічного плагіату, фальсифікації та інших порушень академічної доброчесності, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаної дисертантом роботи.

Авторські висновки та пропозиції, обґрунтовані у дисертації, можуть бути використані у науково-дослідній сфері, у правотворчості, у правозастосовній діяльності, у навчальному процесі, у правороз'яснювальній та правовиховній роботі. Дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та оформлена згідно з вимогами наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Здобувач має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 3 – статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 1 – стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection; 1 – стаття в іншому виданні; 6 – тези доповідей в збірниках матеріалів наукових конференцій:

1. Гут С.Ф. Змагальність і дискреційність в механізмі реалізації права сторін на примирення в судовому процесі. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. 2024. Том 26 № 2. С.17-20. DOI: [https://doi.org/10.32782/2304-1587/2024-26-2\(39\)-3](https://doi.org/10.32782/2304-1587/2024-26-2(39)-3)
2. Гут С.Ф. Мiroва угода в господарському судочинстві. *Правова держава*. 2024. №55. С.99-106. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.55.311960>
3. Гут С.Ф. Досудовий порядок врегулювання господарських спорів. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. №6. С.315-319. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.51>
4. Sviatoshniuk S., Bakalo L., Bilostotskyi O., Gut S., Chaikovskiy O., Zaiets O. Legal Mechanisms for Protection of the Rights of Participants in Contractual and Non-Contractual Legal Relations. *Cuestiones Políticas*. 2021. Vol. 39. №71. Pp. 147-165. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.07>
5. Степанова Т.В., Гут С.Ф. «Судові» примирні процедури. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. 2023. Том 25. Випуск 2 (37). С. 25-29.

6. Гут С.Ф. Роль та значення примирних процедур в господарському процесі. *Матеріали 76-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова* (м. Одеса, 24–26 листопада 2021 р.) / відп. ред. Побережець О. В. ; ред. кол.: Кусик Н. Л., Святошнюк А. Л., Степанова Т. В. та ін. Одеса : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. С. 51-53.
7. Гут С.Ф. Мiroва угода (примирення сторін): порівняльно-правовий аналіз. *Modern research in world science: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції* (м.Львів, 04-06.09.2022 р.). Львів, 2022. С.876-879.
8. Гут В.Ф. Щодо заходів з підвищення ефективності застосування примирних процедур у суді. *Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі. П'яті юридичні читання : Збірник тез доповідей Міжнародної щорічної дистанційної наукової конференції* (28 жовтня 2022 р., м. Одеса) / За заг. ред. Т. В. Степанової, О. А. Чувакова; уклад. С. В. Пілюк, О. В. Нарожна. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2022. С. 114-119.
9. Гут С. Ф. Щодо вдосконалення процедури врегулювання спору за участю судді як різновиду примирних процедур. *Матеріали 78-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова* (м. Одеса, 22–24 листопада 2023 р.) / відп. ред. О. В. Побережець ; ред. кол.: Є. І. Масленніков, А. Л. Святошнюк та ін. Одеса : Олді+, 2023. С.60-62.
10. Гут С. Ф. Примирні процедури як основна тенденція сталого розвитку процесуального права. *Цілі сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції* (Запоріжжя-Львів-Одеса-Ужгород-Харків-Чернівці, 27 жовтня 2023 р.). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. С. 339-342.
11. Гут С. Ф. Щодо проблем застосування положень про врегулювання спору за участю судді. *Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення: Збірник тез Науково-практичного круглого столу, присвяченого 75-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини* (м. Хмельницький, 8 грудня 2023 р.). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С.45-47.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Рецензент Токарчук Людмила Михайлівна — доктор юридичних наук, професор, декан економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна. Висловлені рецензентом зауваження:

1) Видається штучною пропозиція включення мирової угоди до процедур відновлення платоспроможності боржника. Хоча Кодекс з процедур банкрутства, що набрав чинності восени 2019 року, і не включає даної процедури, однак таке включення видається юридично та концептуально недоцільним. Ця пропозиція потребує переосмислення та додаткового обґрунтування.

2) Потребує додаткового обґрунтування пропозиція здобувача щодо використання інституту зупинення провадження у ст. 183 ГПК України при необхідності продовження процедур примирення між сторонами справи, оскільки впровадження даного положення може значно затягувати розгляд господарських справ.

Крім того, робота б значно виграла, якщо б здобувач систематизував свої пропозиції в формі проекту змін до чинного процесуального законодавства з метою його вдосконалення.

Рецензент Гаран Ольга Володимирівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Оцінка позитивна. Висловлені рецензентом зауваження:

1. Викликає зауваження пропозиція здобувача щодо закріплення структури ухвали про затвердження мирової угоди для визнання її виконавчим документом. Це видається надлишковим захаращенням процесуального закону, який встановлює основні вимоги до структури та змісту судових актів. У зв'язку з вищевказаним пропозиція здобувача потребує додаткового обґрунтування.

2. Дискусійною видається підхід здобувача до визначення переліку процедур примирення в господарському судочинстві, до яких він, зокрема, відносить тільки досудовий (претензійний) порядок врегулювання господарських спорів, врегулювання спору за участю судді та мирову угоду.

Однак такий вид примирних процедур, як медіація, взагалі не знайшов свого місця в даному дослідженні. Вважаємо, що позиція здобувача щодо порушеного питання має бути обґрунтована.

Опонент Ніколенко Людмила Миколаївна – доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу господарсько-правових досліджень проблем економічної безпеки Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К.Мамутова Національної академії наук України». Оцінка позитивна. Висловлені опонентом зауваження:

1. Потребує додаткового обґрунтування пропозиція про навчання помічників суддів в якості «внутрішніх» посередників та формування їх реєстрів в господарських судах. При цьому слід зауважити не тільки на самій пропозиції, але й на непослідовності автора в своїх пропозиціях. Так, поряд з обґрунтуванням навчати на медіаторів помічників суддів дослідник не заперечує на тому, що в суді має бути певна кількість суддів, які також закінчили підготовку за спеціалізацією медіатора і пропонує створити окремий перелік таких суддів-медіаторів, яким має бути передано справу у разі, якщо сторони звертаються до інституту врегулювання спору за участі судді. І

одночасно не заперечує на тому, що доцільно створити перелік «класичних» медіаторів (нейтральних осіб, які не мають відношення до суду) в кожному конкретному господарському суді, серед яких учасники справи зможуть обрати за бажанням медіатора у разі, якщо намагатимуться знайти шляхи для примирення.

2. Автор обґрунтовує скасування інституту врегулювання спору за участю судді як стадії судового процесу з обґрунтуванням доцільності розширення в чинному ГПК України положень щодо можливості укладення мирової угоди в господарському судочинстві. І в такому випадку незрозумілими видаються всі вищевказані пропозиції. Тому автору слід сформулювати єдину несуперечливу концепцію, яка враховуватиме всі пропозиції, висловлені в роботі.

3. За аналізом характерних рис механізму реалізації права сторін на примирення в господарському судовому процесі виникає питання щодо виокремлення таких ознак як активність (ініціативність) сторін спору та змагальність, а також раціональність, оптимізація ресурсів та взаємовигідність (баланс інтересів). Видається доцільним більш глибоке дослідження здобувачем даного питання та чітке розмежування цих ознак між собою.

4. Пропозиція щодо обов'язкового внесення до змісту мирової угоди пунктів про відповідальність сторін у разі її невиконання (наприклад, пеню, штраф, гарантію, заставу тощо), а також порядку вирішення спорів, хоч і має позитивну мету – посилити виконання угоди, однак викликає низку обґрунтованих застережень. Тому вказана пропозиція може мати сенс як рекомендація. Варто залишити сторонам право, а не обов'язок, передбачати відповідальність або порядок вирішення спорів у межах мирової угоди.

Опонент Петренко Наталія Олегівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ. Оцінка позитивна. Висловлені опонентом зауваження:

1. Здобувач пропонує навчання помічників суддів в якості «внутрішніх» посередників у господарських судах. Однак, на нашу думку, в даному випадку буде порушено баланс ролей у судовій системі, оскільки запровадження подібних функцій зміщує фокус діяльності судової адміністрації, розмиваючи межі між процесуальними функціями суду та позасудовим урегулюванням спорів. Це може призвести до інституційної плутанини та втрати чіткості функцій у межах судової системи.

Крім того, вказана пропозиція не враховує сутності інституту медіації, фактично підміняючи її адміністративною функцією. Помічник судді є службовою особою суду, підконтрольним судді, що фактично перетворює примирну процедуру на елемент судового процесу, а не альтернативу йому. У результаті «внутрішня медіація» втрачає ключову рису – альтернативність, що суперечить природі альтернативного вирішення спорів.

Враховуючи вищевказане, пропозиція навчати помічників суддів як «внутрішніх» посередників у господарських судах потребує додаткового обґрунтування.

2. За такими самими підставами доречно визнати дискусійною і думку про проведення процедури врегулювання спору за участю судді шляхом проведення даної процедури іншим суддею, призначеним автоматизованим розподілом справ, який пройшов навчання відповідно до Закону України «Про медіацію». Автор пропонує альтернативно передавати цю процедуру для проведення «незалежним медіатором, список яких має бути у господарському суді», що слід підтримати, оскільки медіатором є спеціально підготовлена особа, яка пройшла навчання, в тому числі практичну підготовку, і є незалежною від судових або інших державних органів, здійснюючи свої повноваження виключно в межах процедури та принципів, визнаних європейськими та світовими стандартами.

3. Дискусійною також слід визнати висновок здобувача про недоцільність регулювання на законодавчому рівні переговорів, посередництва та інших примирних процедур. Безперечно, законодавчо не можна врегулювати всі деталі та особливості всіх видів примирних процедур, однак закріплення принципів, основних засад та процедур, в тому числі прав, обов'язків та відповідальності учасників значно спростить проведення таких процедур та визначення конкретних форм, які будуть більш ефективними при врегулюванні того чи іншого конфлікту.

Голова Миколенко Олена Миколаївна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна, без зауважень.

Здобувач надав обґрунтовані відповіді на висловлені зауваження опонентів і рецензентів, а також на інші запитання та показав високий науковий рівень в ході дискусії. Зазначені зауваження не впливають на основні наукові висновки та загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Результати відкритого голосування:

Подано голосів – п'ять,

«За»	– 5 (п'ять) членів ради;
«Проти»	– немає;
«Утримались»	– немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 78.081.2025 Одеського національного університету імені І. І. Мечникова присуджує Сергію Федоровичу Гуту ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

А. Мел

Олена МИКОЛЕНКО

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС ПІДТВЕРДЖУЮ
Перший проректор ОНУ ім. І.І.Мечникова

Майя НІКОЛАЄВА

"23" червня 2025

